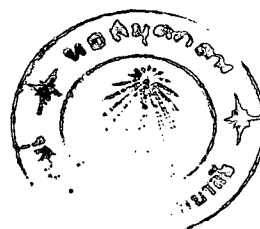

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาแบบผสมชั้นเพราะนักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่าความสามารถของคนไม่น่าจะคงที่แน่นอนในระดัยอายุ ๑๑ ปี ดังปรากฏผลจากการวิจัยในค.ศ.๑๙๕๕ว่า ในจำนวนนักเรียนที่ผ่านข้อทดสอบเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน ๖๕๐,๐๐๐ คน ได้จัดแบ่งนักเรียนตามความสามารถในการสอน ปรากฏว่า นักเรียนถูกจัดให้เรียนผิดจากความสามารถอันแท้จริงเป็นจำนวนถึง ๓๕,๐๐๐ คน คือนักเรียนจำนวน ๓๕,๐๐๐ คนถูกจัดให้เรียนในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีสติปัญญาสูง (Grammar School) และนักเรียนจำนวน ๓๕,๐๐๐ คนถูกจัดให้เรียนในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ (Modern School) ฉะนั้น การตัดสินความสามารถของนักเรียนในระดัยอายุดังกล่าวจึงไม่ถูกต้องนัก และยังเป็น การตัดโอกาสนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตน ประกอบกับการค้นคว้าวิจัยการมัธยมศึกษาอย่างกว้างขวาง จึงทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการจัดระบบการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์จะจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้ถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียนให้มากที่สุด จึงมีคำกล่าวถึงนโยบายใหม่ของการจัดการศึกษาในระดัยมัธยมศึกษาว่า "การมัธยมศึกษาเพื่อทุกคน" (Secondary education for all) ^๒

^๑ Yates and Pidgeon, Admission to Grammar Schools (Newnes Educational Publishing Company, London, 1957), P. 2

^๒ Robin Pedley, "Comprehensive Education, A New Approach. (Victor Gollancz Ltd, London, 1957), P. 13

ในปีค.ศ.๑๙๔๓ รัฐบาลอังกฤษจึงได้ประกาศว่า ระบบการศึกษาใหม่จะเป็น การรวมโรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน โรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างในตัวนักเรียนแต่ละคน และจะต้องคำนึงถึงความเสมอภาคในทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องจัดหลักสูตรหลายประเภท แต่ละประเภทจะอยู่ในลักษณะของความเสมอภาคกัน นักเรียนจะไม่ถูกแบ่งแยก ระดับความสามารถขอทดสอบของการแข่งขัน แต่จะแบ่งแยกโดยความสามารถของแต่ละคน ซึ่งได้มาจากข้อเท็จจริง ในระเบียบนี้ขอทดสอบทางสติปัญญา ตลอดจนความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน ฉะนั้นรูปแบบของโรงเรียนมัธยมแบบใหม่จะเป็น การรวมโรงเรียนวิชาการ (Grammar Schools) โรงเรียนวิชาชีพ (Technical Schools) และโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำ (Modern Schools) เข้าไว้ด้วยกัน^๓

ในปีค.ศ.๑๙๔๔ รัฐบาลอังกฤษจึงได้ประกาศพระราชบัญญัติการศึกษา (The Education Act of ๑๙๔๔)^๔ ให้จัดโรงเรียนมัธยมแบบประสมทั่วประเทศ อังกฤษ โดยมีอุดมการณ์คือการคำนึงถึงความถนัด ความสามารถ และความสนใจของเด็กแต่ละคน โรงเรียนมัธยมแบบประสมที่จัดขึ้นระยะแรกจนถึงปีค.ศ.๑๙๖๓ ในประเทศอังกฤษมีชื่อเรียกว่า Multilateral School สามารถรับนักเรียนได้ โรงเรียนละ ๕๐๐ - ๒๐๐๐ คน พร้อมกับพระราชบัญญัติการศึกษานี้ The Organisation of Comprehensive Secondary Schools ก็ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนมัธยมแบบประสมว่า^๕

๑. เป็นสิ่งสำคัญประการแรกของสังคมสมัยปัจจุบันที่โรงเรียนจะต้องส่งเสริมความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแก่เด็กทุกคน ทุกประเภท และความสามารถทุกระดับ
๒. โรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องไม่เป็นผู้กำหนดคนนักเรียนเป็นประเภทวิชาการ

^๓ Roger Cole, Comprehensive School in Action (Oldbourn Book Co Ltd, 121 Fleet Street, London, 1964), P.18
^๔ Margaret Miles, Comprehensive Schooling, Problems and Perspectives (Longmans, Green and, Co Ltd, 1968), P.13
^๕ Roger Cole, Op. Cit. P.24

และวิชาชีพแม่โรงเรียนจะมีหลักฐานและข้อพิสูจน์ความสามารถในตัวเด็กเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่การพิจารณาความเหมาะสมในการศึกษาของนักเรียนนั้นจะต้องอาศัยการพิจารณาของผู้ปกครองและตัวของนักเรียนเองไปพร้อม ๆ กับการพิจารณาของโรงเรียน และการพิจารณาความสามารถของนักเรียนนั้นจะกระจ่างชัดได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนได้ศึกษาอยู่ในระดับชั้นที่เหมาะสมจนสามารถพิจารณาตนเองได้

๓. โรงเรียนมัธยมศึกษาจะไม่จัดการศึกษาเพื่อเด็กที่ฉลาดและมีความสามารถ แต่เพียงประเภทเดียวเท่านั้น

๔. โรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องเป็นสถานที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนหลายประเภท โรงเรียนจะต้องให้โอกาสการศึกษาแก่นักเรียนแต่ละคน โดยจัดหลักสูตรที่จะให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้อย่างเหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของตน

ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปีหลังจากที่ได้ออกกฎหมายการศึกษาไปแล้ว รัฐบาลอังกฤษก็ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่นปัญหาในด้านการบริหารโรงเรียน การจัดบุคลากร การจัดหาอาคารสถานที่ การจัดอุปกรณ์การสอนเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาของนักเรียนทุกประเภท นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการต่อต้านจากประเพณีเดิมทางการศึกษา อังกฤษได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเต็มที่ โรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศอังกฤษเพิ่งจะสมบูรณ์อย่างแท้จริงเมื่อค.ศ. ๑๙๖๐ นี้เอง^๖

การจัดการศึกษาแบบประสมได้ขยายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ดังในปีค.ศ. ๑๙๖๒ Mr. George W. Parkyn ประธานสภาการวิจัยทางการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ได้เขียนรายงานต่อ UNESCO ถึงสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดระบบการศึกษาในชั้นมัธยมคือ ประการแรกเกิดจากการขยายตัวของกรมมัธยมศึกษาทั่วโลก ประการที่สองเกิดจากการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาวิธีทางที่ดีที่สุดในการประสานการศึกษาของระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ประการที่สามเกิดจากความก้าวหน้าในทางทฤษฎีและการปฏิบัติการของการสร้างหลักสูตรโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

^๖ Roger Cole, Op. Cit. P.26

และสังคมวิทยาของโลกสมัยใหม่ การจัดการศึกษาโดยวิธีแบ่งชั้นวรรณะในสังคมนั้นจะคงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสังคมนั้นอยู่ในลักษณะคงที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและการศึกษาทั้งสามประการตามที่กล่าวมาแล้ว การจัดระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจึงต้องเปลี่ยนไปจากเดิม^๗

ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก แต่วิธีการปรับปรุงการศึกษามีแตกต่างกันไปเป็น ๒ วิธีคือ วิธีแรกเป็นการขยายและปรับปรุงการศึกษาระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเทศที่ปรับปรุงการศึกษาด้วยวิธีนี้เช่น สวีเดน และรัสเซีย ส่วนวิธีที่สองเป็นการขยายและปรับปรุงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเทศที่ปรับปรุงการศึกษาโดยวิธีนี้ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น บางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงกลางและยุโรปตะวันตก การจัดการศึกษาระดับมัธยมแบบประสมจึงเกิดทั่วไปในประเทศต่าง ๆ แต่ได้เรียกชื่อโรงเรียนประเภทนี้ต่างกันไป เช่นในประเทศสกอตแลนด์ เรียกโรงเรียนมัธยมแบบประสมว่าOmnibus School ในประเทศฝรั่งเศส เรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่าCollege de l Cycle ในประเทศเยอรมันเรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่าEinheitschule ส่วนประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกโรงเรียนมัธยมแบบประสมว่าComprehensive School

สำหรับการจัดโรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศไทยนั้น ได้ริเริ่มมาจากโครงการทดลองการศึกษาที่จังหวัดคะฉิงเทร่าในปี พ.ศ. ๒๔๔๘^๘ โครงการนี้สืบเนื่องมาจากข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญ UNESCO ที่มาสำรวจการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ คณะสำรวจคณะนี้พบว่าอัตรานักเรียนตกกลางคันในระดับประถมศึกษาและ

^๗ UNESCO., World Trends in Secondary Education (Paris 1962), P.86

^๘ Ibid., P. 132

^๘ Roger Cole, Op. Cit., P. 139 - 141

^๙กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, โครงการพัฒนามัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ (พระนคร: ๒๕๑๑), หน้า ๑๐ - ๑๒

ระดับมัธยมศึกษาชั้นมีจำนวนสูงมากและนักเรียนขาดเรียนบ่อยซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเพราะหลักสูตรและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขณะนั้นไม่ยืดหยุ่นพอ โครงการปรับปรุงการศึกษาที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มุ่งทดลองระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาสามัญศึกษา (Primary Extension Education) มัธยมศึกษาแบบประสมหรือที่เรียกในขณะนั้นว่า มัธยมศึกษากลาง (Omnibus School) อาชีวศึกษา การฝึกหัดครู การบริหารการศึกษา และการศึกษานู๋ใหญ่

ตามโครงการปรับปรุงการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้จัดโรงเรียนมัธยมเป็นแบบสหศึกษา และทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาแบบประสม โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้โอกาสแก่เยาวชนได้ทดสอบความถนัดในวิชาชีพมากกว่าหนึ่งแขนง แมแต่ผู้ที่จะไปเรียนต่อในชั้นอุดมศึกษา ในการดำเนินนโยบายนี้โรงเรียนได้เปิดสอนวิชาการฝีมือและวิชาเกษตรให้แก่แก่นักเรียนชาย และเปิดสอนวิชาคหกรรมศิลป์และการฝีมือให้แก่แก่นักเรียนหญิงในชั้นมัธยมปีที่ ๑ - ๓ (คือประถมปีที่ ๕ - ๗ ในปัจจุบัน) ส่วนในระดับมัธยมปีที่ ๔ - ๖ (คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ในปัจจุบัน) นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนวิชาเพิ่มขึ้นจากวิชาแกนสามสายที่ตนถนัด คือวิชาสามัญสำหรับเตรียมเข้ามหาวิทยาลัย วิชาอุตสาหกรรมศิลป์, วิชาเกษตรกรรมศิลป์, วิชาคหกรรมศิลป์ และวิชาธุรกิจศิลป์^{๑๑}

การทดลองที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ผลดีในแง่ที่เกี่ยวกับเวลา มาเรียนของเด็กคือนักเรียนขาดเรียนน้อยลง เพราะเป็นวิชาที่นักเรียนสนใจ และนักเรียนที่สำเร็จออกไปเรียนต่อได้ก็ เนื่องจากความสำเร็จของโครงการปรับปรุงการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปีพ.ศ. ๒๔๘๗ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เริ่มโครงการปรับปรุงการศึกษาในจังหวัดชลบุรีขึ้นอีกโครงการหนึ่ง^{๑๒} โครงการที่จังหวัดชลบุรีไม่ได้มุ่งจัด

^{๑๑}กระทรวงศึกษาธิการ, โครงการปรับปรุงการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา (พระนคร : ๒๔๘๖), หน้า ๔๘

^{๑๒}เอกสารการศึกษากรมวิสามัญศึกษานู๋พิเศษ ๑, โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดชลบุรี (พระนคร : ๒๕๐๐), หน้า ๑

โรงเรียนมัธยมแบบประสมขึ้น แต่ได้เน้นการสอนวิชาหัตถศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และการสอนตามหลักสูตรก็ได้ยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับภูมิประเทศและ เหตุการณ์มากขึ้น

โครงการมัธยมแบบประสมที่จังหวัดฉะเชิงเทราหยุดชงักไปเมื่อ UNESCO หมดเทอมแห่งการช่วยเหลือ ทั้งนี้เพราะเหตุผลหลายประการ ประการที่สำคัญคือโครงการนี้จัดเป็นครั้งแรกและจัดในขอบเขตอันจำกัด แต่นักเรียนที่จบไปต้องแข่งขันเพื่อเข้าเรียนที่อื่นซึ่งได้รับความยากลำบากเพราะขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประสมและโรงเรียนที่นักเรียนไปสมัครเรียนต่อ อีกประการหนึ่งผู้เชี่ยวชาญที่มาช่วยเหลือก็มีหลายชาติหลายภาษา และต่างมีหลักการและประสบการณ์ต่างกัน นอกจากนี้ระยะเวลาที่ผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือก็สั้นมาก

โรงเรียนมัธยมแบบประสมที่ถาวรแห่งแรกของประเทศไทยเริ่มขึ้นที่จังหวัดนครราชสีมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ การวางโครงการโรงเรียนนี้ได้เริ่มขึ้นพร้อมกับการร่างแผนการศึกษาชาติฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๓ เช่นกัน แต่แผนการศึกษาชาติไม่ได้รวมโรงเรียนใหม่นี้ไว้ด้วยเพราะกระทรวงศึกษาธิการยังถือว่าเป็นโรงเรียนทดลองอยู่ ซึ่งมีเพียงโรงเรียนเดียวคือโรงเรียนสุนทรารีซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดนครราชสีมา ทุกวันนี้ โรงเรียนสุนทรารียังดำเนินการเป็นโรงเรียนมัธยมแบบประสมอยู่ ความสำเร็จที่โรงเรียนนี้ได้รับในการจัดวิชาให้นักเรียนเรียนตามความถนัดและความสนใจ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการจัดโรงเรียนมัธยมแบบประสมแห่งที่สองในจังหวัดเดียวกันคือโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนชายประจำจังหวัด

ระบบการจัดการศึกษามัธยมแบบประสมในประเทศไทยมีลักษณะเป็นเครื่องประสานของโหนดระหว่างสายวิสามัญ และสายอาชีวศึกษา โดยจัดให้มีการสอนวิชาต่าง ทั้งสองสายเป็นจำนวนมากหลายวิชาในโรงเรียนเดียวกัน และให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสเลือกเรียนวิชาที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเองได้ เมื่อการทดลองจัดการศึกษามัธยมแบบประสมที่จังหวัดนครราชสีมาประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้วางนโยบายขยายการศึกษาแบบประสมไปให้กว้างขวางขึ้นอีกเท่าที่จะทำได้ ในระยะแรกยังมีปัญหาการขาดแคลนครูวิชาชีพและปัญหา

เรื่องงบประมาณจำนวนมากที่จะต้องใช้จ่าย จึงได้วางนโยบายขยายการศึกษา
ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมแบบประสมเพียง ๒๐ โรงเรียน โดยมีแนวปรับปรุง ๔ ประการคือ^{๑๓}

๑. ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และการบริหารการศึกษา โดยจัดให้มีการฝึกอบรมครูและผู้บริหาร และบรรจุบุคลากรที่มีวุฒิที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น
๒. ปรับปรุงอาคาร เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนจัดการสอนวิชาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ
๓. ปรับปรุงหลักสูตรให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสเลือกเรียนวิชาที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตน และให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ
๔. จัดตั้งศูนย์ให้ศึกษานิเทศก์ได้ค้นคว้าและวางแผนตามแนวการศึกษาสมัยใหม่ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนของโรงเรียนในโครงการสำหรับเป้าหมายของโครงการมัธยมแบบประสมนั้น ได้กำหนดเปิดโรงเรียนมัธยมแบบประสมให้ครบ ๒๐ โรงเรียนในระยะเวลา ๕ ปีคือตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔ โรงเรียนมัธยมแบบประสมที่เปิดขึ้นตามโครงการมีดังนี้^{๑๔}

โครงการที่ ๑ เริ่มพ.ศ. ๒๕๑๐ จำนวนโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่เปิดทั้งสิ้น ๖ โรงเรียนได้แก่

๑. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย (พระนคร)
๒. โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย (ลพบุรี)
๓. โรงเรียนนครสวรรค์ (นครสวรรค์)
๔. โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย (นครราชสีมา)
๕. โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย (ขอนแก่น)
๖. โรงเรียนรอยเอ็ดวิทยาลัย (รอยเอ็ด)

โครงการปีที่ ๒ เริ่มพ.ศ. ๒๕๑๑ จำนวนโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่เปิด

^{๑๓}กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, โครงการพัฒนามัธยมศึกษา
โรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ (พระนคร : ๒๕๑๑) หน้า ๑๕

^{๑๔} Ibid., หน้า ๑๑๔ - ๑๑๖

ทั้งสิ้น ๓ โรงได้แก่

๑. โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ (ฉะเชิงเทรา)
๒. โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย (เชียงใหม่)
๓. โรงเรียนอัครพิทยานุกูล (อุตรธานี)

โครงการปีที่ ๓ เริ่ม พ.ศ. ๒๕๑๒ จำนวนโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่

เปิดทั้งสิ้น ๔ โรงได้แก่

๑. โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย (นครพนม)
๒. โรงเรียนทาคีใหญ่ (สงขลา)
๓. โรงเรียนคณะราชบัวรุ่ง (ยะลา)
๔. โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม (เชียงราย)

โครงการปีที่ ๔ เริ่ม พ.ศ. ๒๕๑๓ จำนวนโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่

เปิดทั้งสิ้น ๔ โรงได้แก่

๑. โรงเรียนชลราษฎรอำรุง (ชลบุรี)
๒. โรงเรียนสระบุรี (สระบุรี)
๓. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย (ลำปาง)
๔. โรงเรียนเบญจมมหาราช (อุบลราชธานี)

โครงการปีที่ ๕ เริ่ม พ.ศ. ๒๕๑๔ จำนวนโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่

เปิดทั้งสิ้น ๓ โรงได้แก่

๑. โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี (พิษณุโลก)
๒. โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย (พระนครศรีอยุธยา)
๓. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ (นครศรีธรรมราช)

เมื่อได้จัดตั้งโรงเรียนตามโครงการมัธยมแบบประสมแล้ว กรมวิสามัญศึกษา
ก็ได้จัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ชั้น สำหรับหลักสูตร
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ได้จัดทำหลักสูตรเพื่อให้สนองกับความต้องการทาง
กำลังคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและสนองความต้องการของบุคคลแต่ละคน
โดยให้บริการศึกษิตามสมควรแก่เอกัตภาพ เพื่อให้เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดเวลาเรียน ๓ ปี ในปีแรกเป็นการ

ศึกษาเพื่อเริ่มสำรวจความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ในปีที่ ๒ และที่ ๓ นักเรียนจะมีโอกาสได้รับการแนะแนวให้เลือกเรียนวิชาที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากที่สุด เมื่อจบหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว นักเรียนส่วนหนึ่งจะมีพื้นฐานทางวิชาสามัญและวิชาชีพพอที่จะออกไปฝึกงานเพิ่มเติมเพื่อประกอบอาชีพนั้น ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น นักเรียนอีกส่วนหนึ่งจะมีโอกาสเรียนต่อหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ๒ ปี โดยเลือกเรียนหนักทางวิชาสามัญ หรือเลือกเรียนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพเพื่อศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษาหรือประกอบอาชีพ นักเรียนอีกส่วนหนึ่งอาจเลือกเรียนเน้นหนักไปทางวิชาช่างฝีมือ หรือวิชาอาชีพเฉพาะอย่างเพื่อประกอบอาชีพนั้น ๆ ต่อไป

การกำหนดเวลาเรียนในหลักสูตรจะกำหนดเวลาเป็นคาบ(Period) ๑ คาบ เท่ากับระยะเวลา ๕๐ นาที หลักสูตรจะกำหนดเวลาเรียนของแต่ละวิชาเป็นจำนวนคาบต่อสัปดาห์ และจำนวนคาบต่อปี วิชาแต่ละวิชาจะมีตัวเลขกำกับเพื่อแสดงลักษณะของวิชา และระดับชั้นของวิชานั้น ๆ ดังนี้

๑. เลขหลักหน่วย

ก) ถ้าเป็นเลข ๐ หมายถึงวิชาบังคับ เช่น สังคมศึกษา ๑๐ สังคมศึกษา ๒๐ สังคมศึกษา ๓๐

ข) ถ้าเป็นเลขอื่นหมายถึงวิชาเลือก เช่นสังคมศึกษา ๒๑ สังคมศึกษา ๒๒ สังคมศึกษา ๓๑ สังคมศึกษา ๓๒

๒. เลขหลักสิบ แสดงชั้นเรียนเช่น สังคมศึกษา ๑๐ หมายถึงหมวดวิชาสังคมศึกษาบังคับสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ สังคมศึกษา ๒๐ หมายถึงหมวดวิชาสังคมศึกษาบังคับสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นต้น

สำหรับการจัดการศึกษาหมวดวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสม นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากการจัดการศึกษาหมวดวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบอื่น ๆ มาก การจัดลำดับเนื้อหา การจัดเวลาเรียน ตลอดจนวิธีการวัดผลหมวด วิชาสังคมศึกษาก็เปลี่ยนไปจากหลักสูตรเดิมในชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรของหมวดวิชา สังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมได้นำวิธีการเรียนโดยการคิดหน่วยกิต วิธีวัด ผลโดยการคิดคะแนนเป็นเกรด ซึ่งเป็นวิธีการใหม่สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา นอก- จากนี้โครงการมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำหนังสือแบบ เรียนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม หลักสูตร สังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมจึงเป็นสิ่งใหม่สำหรับครูผู้สอน ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอยู่ไม่น้อย^{๑๖} และเนื่องจากโรงเรียนมัธยม ศึกษาในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้เป็นแบบประสมทั่วประเทศ ข้าพเจ้าจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง "ปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม" ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบปัญหา และอุปสรรคในการสอนหมวดวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม เพื่อจะได้นำข้อเท็จจริงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาสังคมศึกษามาเป็นข้อเสนอ สำหรับปรับปรุงหลักสูตรตลอดจนการเรียนการสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และบรร ลู่วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษามัธยมแบบประสมของประเทศชาติให้มากที่สุด

^{๑๖} รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรหมวดวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบ ประสม โปรดดูที่ภาคผนวกของวิทยานิพนธ์ หน้า ๑๕๙-๑๖๗

งานด้านการเขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษามัธยมแบบประสมเป็นเรื่องใหม่ของวงการศึกษา ฉะนั้นงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษามัธยมแบบประสม และโดยเฉพาะการเรียนการสอนหมวดวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ จึงเป็นงานการวิจัยที่ใหม่และยังไม่แพร่หลาย ในบทนี้จะกล่าวถึงงานด้านการเขียนและการวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ และงานด้านการเขียนและการวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนหมวดวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้คือ

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๓ Conant ได้ศึกษาการจัดโรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้ร่วมประสานงานการวิจัยกับ The Nation Association of Secondary School Principals ผลการวิจัยได้เสนอไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ โดยพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ "The American High School today: A First Report to Interested Citizens"^{๑๓} ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ Conant ก็ได้ทำการศึกษาต่อเนื่องจากการวิจัยครั้งแรก โดยได้ออกแบบสอบถามและทำการสำรวจโรงเรียนมัธยมแบบประสมในมลรัฐทั้ง ๕๐ รัฐของสหรัฐอเมริกา จำนวน ๒๐๐๐ โรงเรียน Conant ได้สรุปผลจากการวิจัยไว้ในหนังสือชื่อ "The Comprehensive High School: A Second Report to Interested Citizens"^{๑๔} ผลของการวิจัยปรากฏว่าบรรดาโรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความแตกต่างกันอย่างมาก สำหรับการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

^{๑๓} James Bryant Conant, The Comprehensive High School. A second Report to Interested Citizens (New York: McGraw-Hill Book Company, 1967), P. 1

^{๑๔} Loc. Cit.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับคุณภาพของการสอนนั้นยังไม่สามารถจะประเมินคุณค่าได้จากการสำรวจพบว่ามีโรงเรียนมัธยมแบบประสมไม่กี่โรงที่อยู่ในขอบชายที่ไซโคและเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าปัจจุบันนี้ความเจริญทางด้านวิชาการในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ก้าวหน้ากว่าเมื่อสมัยก่อนมาก แต่อิทธิพลของชุมชนในด้านความทะเยอทะยานและฐานะทางการเงินของชุมชนจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนหรือหยุดรั้งความเจริญทางวิชาการในโรงเรียนได้ Conant ได้สรุปผลของการวิจัยว่าอุดมการณ์ของชาวอเมริกันในการให้โอกาสให้มีความเสมอภาคทางการศึกษานั้นดูเหมือนจะไกลเกินกว่าความเป็นจริงได้ การจัดการศึกษาระดับมัธยมแบบประสมนั้นดูจะมีปัญหาและข้อผิดพลาดหลายประการซึ่งจะเป็นข้อเสนอให้สมาชิกสภาคองเกรสและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่ได้พบจากการวิจัยมีดังนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องขนาดของโรงเรียน^{๑๘} ตามความคิดเห็นของ Conant โรงเรียนมัธยมแบบประสมควรมีนักเรียนเป็นจำนวน ๓๕๐ คนเป็นอย่างน้อย แต่จากการสำรวจพบแล้วยังมีโรงเรียนมัธยมแบบประสมเป็นจำนวนถึง ๔๕.๕% ที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า ๕๐๐ คน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กเกินไป นอกจากนี้มีโรงเรียนจำนวน ๑๔.๒% ที่มีจำนวนนักเรียน ๕๐๐ - ๙๙๙ คน โรงเรียนจำนวน ๑๑.๐% มีจำนวนนักเรียน ๓๕๐ - ๔๙๙ คน โรงเรียนจำนวน ๑๙.๓% มีจำนวนนักเรียน ๑๐๐๐ - ๑๙๙๙ คน และโรงเรียนจำนวน ๒.๑% ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๒๐๐๐ คนขึ้นไป

๒. ปัญหาเรื่องความไม่เสมอภาคทางการศึกษา^{๒๐} ตามหลักการของการจัดการศึกษามัธยมแบบประสมนั้น โรงเรียนจะต้องให้โอกาสแก่นักเรียนทุกคนในด้านการศึกษา โดยจัดหลักสูตรที่สนองความต้องการและความสามารถของนักเรียนได้ทั่วทุกคน

^{๑๘} James Bryant Conant, Op. Cit., P.7

^{๒๐} Ibid., P. 13 - 14

ฉะนั้นหลักสูตรจะต้องประกอบไปด้วยวิชาชีพเป็นจำนวนเท่ากับวิชาการและการจัดหลักสูตรตามนโยบายของการมัธยมแบบประสมจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อโรงเรียนมีบุคลากรเป็นจำนวนเพียงพอ ฉะนั้น โรงเรียนมัธยมแบบประสมจึงต้องมีบุคลากรอื่นประกอบไปด้วยครู ผู้แนะแนว และผู้บริหารเป็นจำนวนมาก และการที่จะมีบุคลากรเป็นจำนวนมากได้ก็จำเป็นจะต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จำนวนของบุคลากรในโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ว่าชุมชนนั้นสามารถจัดหาบุคลากรได้มากน้อยเพียงใด เพราะปรากฏว่าเงินเดือนของบุคลากรระดับปริญญาทั้งสิ้นเป็นจำนวน ๗๐% - ๘๐% ของงบประมาณของโรงเรียน

จากการกำหนดอัตราส่วนระหว่างจำนวนบุคลากรระดับปริญญากับจำนวนนักเรียน โดย The Educational Policies Commission ได้กำหนดให้เป็นอัตราส่วนระหว่าง ๑ : ๒๐ หรือน้อยกว่านี้ แต่ผลของการวิจัยของ Conant ปรากฏว่าอัตราส่วนระหว่างจำนวนบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมมีตั้งแต่ ๑ : ๑๑.๓ ขึ้นไปจนถึง ๑ : ๓๗.๓ กล่าวคือมีโรงเรียนจำนวน ๓๒.๘% ที่มีอัตราส่วนระหว่างบุคลากรและนักเรียน ๑ : ๒๐.๕ ถึง ๑ : ๒๓.๔ โรงเรียนจำนวน ๑๒.๓% มีอัตราส่วนระหว่างบุคลากรและนักเรียน ๑ : ๒๓.๕ ถึง ๑ : ๒๖.๔ และมีโรงเรียนจำนวน ๒.๙% ที่มีอัตราส่วนระหว่างบุคลากรและนักเรียน ๑ : ๒๖.๕ ขึ้นไป ฉะนั้นอัตราส่วนระหว่างจำนวนบุคลากรและจำนวนนักเรียนจึงสูงเกินความสามารถของโรงเรียนที่จะจัดหลักสูตรให้สนองต่อความต้องการและความสามารถของนักเรียนได้ทั่วทุกคน จึงสรุปรายงานการวิจัยว่า ปัญหาการขาดบุคลากรทำให้โรงเรียนมัธยมแบบประสมประสบความล้มเหลวในการดำเนินนโยบายการจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการและความสามารถของนักเรียนได้สมบูรณ์

๓. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (General Education) สำหรับนักเรียน^{๒๑} ผลจากการวิจัยปรากฏว่านักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมจะมี

ระดับความสามารถที่แตกต่างกันมาก ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดแบ่งกลุ่มในการสอน กล่าวคือจะมีข้อโต้แย้งกันเกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มนักเรียนว่า จะแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยพิจารณาความสามารถของนักเรียนเป็นรายวิชา หรือจะแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยพิจารณาความสามารถของนักเรียนแต่ละคนในหลายวิชา ฉะนั้นในแต่ละโรงเรียนมัธยมแบบประสมจึงมีวิธีการแบ่งกลุ่มนักเรียนแตกต่างกันไป บางโรงเรียนแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยพิจารณาความสามารถของนักเรียนเป็นรายวิชา เช่นแบ่งกลุ่มนักเรียนในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยพิจารณาจากความสามารถของนักเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษ ในบางโรงเรียนจะแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยพิจารณาความสามารถของนักเรียนในการเรียนวิชาหลาย ๆ วิชา เช่น พิจารณาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษควบคู่กันไปกับวิชาสังคมศึกษา และวิชาอื่น ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาพื้นฐาน โรงเรียนยังมีปัญหาในการจัดการศึกษาภาคฤดูร้อน ปรากฏว่าโรงเรียนที่ทำการวิจัยจำนวน ๕๕% ได้จัดวิชาเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีสติปัญญาดี ซึ่งเรียกว่า "Advanced Study"

สำหรับการจัดการศึกษาหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานนั้น โรงเรียนได้มีความแตกต่างกันในเรื่องการจัดเวลาในการศึกษาหมวดวิชาสังคมศึกษา คือในบางโรงเรียนจัดให้มีการศึกษาหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นเวลา ๓ ปี บางโรงเรียนก็ได้จัดให้การจัดเวลาในการศึกษาหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นเวลา ๔ ปี จึงมีปัญหาว่า สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น จะจัดให้เรียนหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานก็ปีผลการวิจัยโดยการส่งแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูตอการจัลดัสดุตรสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานปรากฏว่า โรงเรียนจำนวน ๓.๔% ของการให้หลักสูตรจัดให้มีการสอนสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานในชั้นมัธยมเป็นเวลา ๑ ปีเท่านั้น โรงเรียนจำนวน ๒๘.๓% ของการให้หลักสูตรจัดให้มีการสอนสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานเป็นเวลา ๒ ปี โรงเรียนจำนวน ๔๓.๔% ของการให้หลักสูตรจัดให้มีการสอนสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานเป็นเวลา ๓ ปี และโรงเรียนจำนวน ๒๔.๕% ของการให้หลักสูตรจัดให้มีการ

สอนสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานเป็นเวลา ๔ ปี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ครูมีความคิดเห็นว่า ใน grade ๑๒ นั้น หลักสูตรสังคมศึกษาควรจัดให้ศึกษาปัญหาทางการปกครองและการเศรษฐกิจของประเทศ โดยเสนอให้ใช้กิจกรรมการอภิปราย และใช้ข่าวกับบทความต่าง ๆ ประกอบการสอนเพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

๔. ปัญหาในด้านระบบการเลือกวิชาเรียน โรงเรียนมัธยมแบบประสมจะต้องจัดวิชาอย่างมากเพื่อสนองต่อความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของนักเรียน กล่าวคือโรงเรียนจะต้องสร้างโอกาสแก่นักเรียนในการประกอบอาชีพที่ดีหรือเตรียมวิชาการให้แก่เด็กนักเรียนที่จะศึกษาต่อในระดับวิทยาลัย ปัญหาจึงมีว่าการจัดวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนนั้นเพียงพอแล้วหรือไม่ โปรแกรมการสอนในหลักสูตรได้สนองต่อความต้องการ และความสามารถของนักเรียนทั่วทุกคนหรือไม่^{๒๒}

ในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. ๑๙๖๕ The Secretary of State for Education and Science ของประเทศอังกฤษและเวลส์ได้วางโครงการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการจัดโรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศอังกฤษและเวลส์^{๒๓} โครงการวิจัยประกอบด้วย Mr. H. F. Rossetti เป็นประธานการวิจัย คณะกรรมการของโครงการวิจัยนี้ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมแบบประสม อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและผู้เชี่ยวชาญการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น เป็นผู้ประสานงานการวิจัย การดำเนินงานของ

004541

^{๒๒}James Bryant Conant, Op. Cit., P. 40 - 41

^{๒๓}The National Foundation for Educational Research in England and Wales, Note on the Work of the National Foundation for Educational Research in England and Wales for 1965 -6 "Research in to Comprehensive Education" (The Mere Upton Park, Slough, Bucks, 79 Wämpole Street, London, W1), P.34 - 36

โครงการวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการสำรวจโรงเรียนมัธยมแบบประสม และโดยวิธีส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเหล่านั้น นอกจากนี้ แผนกศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ (The Department of Education at Manchester University) ยังได้ให้ความร่วมมือในการสร้างมาตรฐานในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมแบบประสม เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมแบบประสมประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบประสมอย่างแท้จริง โครงการวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย คือครูผู้สอน นักบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้นประมาณ ๗ ปี คือตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๕ - ๑๙๗๑ ฉะนั้น ผลของการวิจัยจึงยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ คณะกรรมการไต่ถามขอเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งได้รวบรวมผลการวิจัยเสร็จสิ้น ในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ เป็นการสำรวจโรงเรียนมัธยมแบบประสมในด้านการวางขอบข่าย และสภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและเนื้อหาวิชาการ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การสำรวจหน้าที่และคุณภาพของบุคคลากร การสำรวจอาคารเรียนและบริการความสะดวกต่าง ๆ ในโรงเรียน

๒. การสำรวจข้อเท็จจริงที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปกว่าข้อมูลพื้นฐาน การสำรวจในขอบเขตนี้ จะเลือกสำรวจในโรงเรียนมัธยมแบบประสมบางโรงเรียน ซึ่งได้เริ่มทำการวิจัยในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ - ๑๙๖๗ โดยจะศึกษาให้ลึกซึ้งไปกว่าการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในขั้นต้น ซึ่งได้ทำการศึกษาในด้านประสิทธิภาพของบุคคลากร การศึกษานักเรียนและครูปกครอง ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่แวดล้อมอยู่ การศึกษาปัญหาเรื่องขนาดของโรงเรียน ปัญหาเรื่องการจัดแบ่งหมู่นักเรียนตามความต้องการของนักเรียน เป็นต้น

๓. การศึกษาวัตถุประสงค์ของการศึกษาแบบประสม ซึ่งจะต้องสร้างแบบประเมินผล โดยความร่วมมือของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ โดยจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในด้านการศึกษา และวัตถุประสงค์ในทางสังคม ผู้ร่วมดำเนินการสร้างวัตถุประสงค์ของการศึกษาแบบประสม ได้แก่ ครู ผู้บริหารการศึกษา นักปรัชญา

นักสังคมวิทยา และนักวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกระจ่างชัด
สรุปผลของการวิจัยที่ได้ดำเนินไปเสร็จเรียบร้อยแล้วมีดังนี้ ^{๒๔}

๑. จากการสำรวจและสังเกตแบบสอบถามไปยังโรงเรียนมัธยมแบบประสม
จำนวน ๓๘๕ โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ๓๓๑ ฉบับ ผลปรากฏว่าในปี ค.ศ.
๑๙๖๕ มีนักเรียนในประเทศอังกฤษศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมแบบประสมจำนวน ๒๕%
ของนักเรียนทั่วประเทศอังกฤษ

๒. เกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน โรงเรียนมัธยมแบบประสมมีความสามารถ
ในการรับนักเรียนเข้าศึกษาได้มากกว่าโรงเรียนมัธยมแบบอื่น ๆ ขนาดของโรงเรียนมี
ตั้งแต่โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวน ๔๐๐ คนจนถึงโรงเรียนที่มีนักเรียนเป็นจำนวนมาก
กว่า ๒๐๐๐ คนขึ้นไป แต่มีโรงเรียนมัธยมแบบประสมจำนวน ๕๘% ที่มีนักเรียนเป็นจำ-
นวนน้อยกว่า ๑๐๐๐ คน

๓. ลักษณะของโรงเรียน โรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศอังกฤษ
ส่วนมากเป็นโรงเรียนที่ดัดแปลงมาจากโรงเรียนแบบอื่น ๆ มีโรงเรียนเพียง ๒๕%
ที่เป็นโรงเรียนที่ก่อสร้างใหม่เพื่อการมัธยมแบบประสมโดยเฉพาะ นอกจากนั้นเป็น
โรงเรียนที่เดิมเป็น Grammar School ซึ่งมีจำนวน ๓๕% ของโรงเรียนมัธยมแบบ
ประสมทั้งหมด และเป็นโรงเรียนที่เดิมเป็นโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งมีใช้ Grammar School
เป็นจำนวน ๔๐% ของโรงเรียนมัธยมแบบประสมทั้งหมด ฉะนั้นตัวอาคารเรียนส่วนมาก
จึงมิได้สร้างไว้เพื่อการจัดโรงเรียนมัธยมแบบประสมโดยเฉพาะ แต่ได้ปรับปรุงมาจาก

^{๒๔} National Foundation for Educational Research in
England and Wales, One School for All (Edited by Margaret
Cox. The Mere, Upton Park, Slough, Bucks. 1969), P. 3 - 6

อาคารศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัญหาทางการเงิน

๔. การคัดเลือกนักเรียน^{๒๕} ตามหลักการอันแท้จริงโรงเรียนมัธยมแบบ ประสมจะต้องไม่มีการคัดเลือกนักเรียน และจะต้องรับนักเรียนจากท้องถิ่นที่โรงเรียน ตั้งอยู่ให้เขามารับการศึกษาภายในโรงเรียน จากการวิจัยปรากฏว่าโรงเรียนจำนวน ๑๖๓ โรง ไม่มีการคัดเลือกนักเรียน แต่มีโรงเรียนอีก ๑๕๕ โรงที่มีการคัดเลือก นักเรียนในบางกรณี

๕. การแบ่งกลุ่มนักเรียน^{๒๖} โรงเรียนมัธยมแบบประสมมีวิธีการแบ่งกลุ่ม นักเรียนดังนี้คือ

ก. Tutor Group คือการแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อความสะดวกในการ บริหารโรงเรียน กล่าวคือให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมีผู้ดูแลในการลงทะเบียนวิชาเรียน หรือเพื่อให้นักเรียนได้รับทราบประกาศ หรือข่าวการติดต่อจากฝ่ายบริหาร การแบ่ง กลุ่มนักเรียนประเภทนี้จะแบ่งอย่างคร่าว ๆ ได้ประมาณกลุ่มละ ๒๐ - ๓๐ คนต่อผู้ดูแล ๑ คน แต่มีโรงเรียน ๒ โรงที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ ๑๐ คน และมีโรงเรียน จำนวน ๑ โรงที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ ๖๐ คน

โดยปรกติกการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามลักษณะนี้ จะกระทำในปีแรกของการเรียน ของนักเรียนเท่านั้น และนักเรียนในกลุ่มไม่จำเป็นจะต้องมีความสามารถหรือความ สนใจทางการศึกษาเหมือนกัน

ข. Teaching Group คือการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามการสอน ซึ่งจะแบ่ง ตามลักษณะของนักเรียนในด้านความสามารถ และความต้องการแต่ละบุคคล การแบ่ง กลุ่มนักเรียนประเภทนี้ จะแบ่งนักเรียนออกเป็นสายวิชาการ และสายวิชาชีพ แต่จาก การวิจัยปรากฏว่า นักเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงความสามารถอยู่เสมอ กล่าวคือ นักเรียนจำนวน ๔๐%จะมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถภายหลังจากการศึกษาในปีแรก

^{๒๕} National Foundation for Educational Research in England, Op. Cit., P. 12 - 13

^{๒๖} Ibid., P. 18

ไปแล้วนักเรียนจำนวน ๕๐% มีการเปลี่ยนแปลงความสามารถและความต้องการในการศึกษาในชั้นปีที่ ๒ และปีที่ ๓ และนักเรียนจำนวน ๓๔% มีการเปลี่ยนแปลงความสามารถและความต้องการในการศึกษาปีที่ ๔ ในปีแรกนั้น ๗.๕% ของนักเรียนทั้งหมดมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถในทางที่สูงขึ้น และ ๕% ของนักเรียนทั้งหมดมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถไปในทางที่ต่ำลง ในทางกลับกัน มีนักเรียนจำนวน ๒๕% เท่านั้นที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความสามารถ

๖. การจัดกลุ่มวิชาในโรงเรียน^{๒๗} โรงเรียนมัธยมแบบประสมมีวิชาทั้งสิ้นในหลักสูตรประมาณ ๑๓๕ วิชา และได้จัดกลุ่มวิชาโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนตามความสามารถดังนี้

ก. วิชาที่ให้นักเรียนทุกระดับความสามารถได้ศึกษา ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และคณิตศาสตร์

ข. วิชาที่ให้นักเรียนทุกระดับความสามารถได้ศึกษา แต่เน้นขอบเขตของวิชาให้แน่นยิ่งขึ้น ได้แก่ วิชา ภาษาฝรั่งเศส ศาสนา วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับครอบครัว คนตรี และพลศึกษา

ค. วิชาที่ให้นักเรียนทุกระดับความสามารถได้ศึกษา แต่เน้นให้นักเรียนที่มีความสามารถในระดับต่ำได้ศึกษามากกว่า วิชาเหล่านี้ได้แก่ วิทยาศาสตร์ทั่วไป ชีววิทยาสรีรวิทยา วาดเขียน เย็บปัก ศิลปะ ช่างไม้ และสังคมศึกษา

ง. วิชาสำหรับนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาเหนือขึ้นไป และระดับสติปัญญาปานกลาง วิชาเหล่านี้ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐธรรมนูญการปกครองของประเทศอังกฤษ ภาษาลาติน ภาษากรีก ภาษาเยอรมัน คณิตศาสตร์ประยุกต์ ฟิสิกส์ เคมี สัตวศาสตร์ และเครื่องกล

จ. วิชาสำหรับนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาปานกลาง และสติปัญญาในระดับต่ำ ได้แก่ วิชาเกษตรกรรม และชีววิทยา

^{๒๗} National Foundation For Educational Research in England, Op.Cit., P. 20 - 21

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ รัชชัย ชัยจิรฉายากุล ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสายสามัญ และสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนมัธยมแบบประสมปีการศึกษา ๒๕๑๒"^{๒๔} โดยได้ศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมในการเลือกเรียนวิชาสายสามัญและสายอาชีพ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามนักเรียนในโรงเรียน ๔ แห่ง คือ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย โรงเรียนราชินีมาวิทยาลัย และโรงเรียนสุรนารีวิทยาลัย จำนวนนักเรียนที่ทำการวิจัยทั้งสิ้น ๔๐๐ คน ผลของการวิจัยมีดังนี้คือ

๑. นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาสายสามัญมีเหตุผลที่เรียงตามลำดับความสำคัญคือ เพื่อชื่อเสียงและเกียรติยศ, เพราะลักษณะความก้าวหน้าของงาน, เพราะความถนัดและความสนใจ, เพราะเหตุผลเป็นส่วนตัว, เพราะการเงิน, เพราะความจำเป็น และเพื่อการเคารพยกย่องจากผู้อื่น

๒. นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาสายอาชีพมีเหตุผลที่เรียงตามลำดับความสำคัญคือ เพื่อชื่อเสียงและเกียรติยศ, เพราะลักษณะความก้าวหน้าของงาน, เพราะความถนัดและความสนใจ, เพราะการเงิน, เพราะเหตุผลส่วนตัว, เพราะความจำเป็น และเพื่อการเคารพยกย่องจากผู้อื่น

๓. นักเรียนที่เลือกเรียนสายอาชีพจะเลือกได้เหมาะสมกับความสามารถและสภาพของตนตามความเป็นจริงมากกว่านักเรียนที่เลือกเรียนสายสามัญ

๔. นักเรียนกลุ่มที่มีอายุมากจะเลือกเรียนได้เหมาะสมกับความสามารถและสภาพของตนตามความเป็นจริงมากกว่านักเรียนกลุ่มที่มีอายุน้อย

^{๒๔} รัชชัย ชัยจิรฉายากุล, "การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสายสามัญ และสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ปีการศึกษา ๒๕๑๒" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา ๒๕๑๓ (อัครสำเนา)

๕. นักเรียนหญิงจะเลือกเรียนได้เหมาะสมกับความสามารถและสภาพ
 ของตนตามความเป็นจริงมากกว่านักเรียนชาย
๖. นักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นและความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตรของโรงเรียน
 มัธยมแบบประสม
๗. อาชีพของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนของนักเรียน
 เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสม
 ได้มีรายงานและการวิจัยดังนี้

ในปีพ.ศ. ๒๕๑๓ นพรัตน์ จันทรปรณิก ได้เขียนรายงานต่อกรม
 วิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง "ปัญหาที่พบในการนิเทศโรงเรียนมัธยม
 แบบประสมสายสังคมศึกษา"^{๒๔} และได้กล่าวถึงปัญหาที่ได้สำรวจพบเกี่ยวกับการจัดการ
 ศึกษามหาวชิราวุธศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมดังนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับครูบางคนยังไม่ทราบ หรือไม่มีความเข้าใจหลักสูตรสังคม
 ศึกษาของโรงเรียนมัธยมแบบประสม ผู้รายงานได้เสนอแนะให้ครูผู้สอนมหาวชิราวุธศึกษา
 ชั้นใดควรจะได้อ่านหลักสูตรสังคมศึกษาของชั้นอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นระดับมัธยม
 ศึกษาตอนต้นเช่นกัน

๒. คุรุภัณฑ์ของสายสังคมศึกษา เช่น ตู้ โต๊ะปฏิบัติงาน โต๊ะเขียนแผนที่ และ
 ป้ายนิเทศ ไม่อยู่รวมกันอย่างเป็นระเบียบในห้องสังคมศึกษา เพราะการก่อสร้างไม่ได้
 จัดเตรียมห้องขนาดใหญ่พอที่จะจัดเป็นห้องสังคมศึกษาที่สมบูรณ์ได้ หรือเพราะอาจารย์-
 ใหญ่เห็นว่าห้องสังคมศึกษาขนาดใหญ่เหมาะที่จะใช้ในกิจการอื่นมากกว่าจะให้สาย
 สังคมศึกษา

๓. ไม่มีที่เก็บแผนที่แบบที่จะรักษาคงภาพของแผนที่ให้ใช้ได้ทนทาน

๔. ทางสายสังคมศึกษามีหนังสือเก็บไว้เอง แต่ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียน
 ได้อ่านหนังสือเหล่านั้น

๕. ครูสายสังคมศึกษายังขาดความสัมพันธ์อันดีต่อครูบรรณารักษ์ ทำให้ครู

^{๒๔} หน่วยศึกษานิเทศกรรมวิสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, "ปัญหาที่พบใน
 การนิเทศ โรงเรียนมัธยมแบบประสมสายสังคมศึกษา" (อัคราเนาะ) ๒๓ เมษายน ๒๕๑๓

สังคมศึกษาบางคนไม่ทราบว่าหนังสือและวารสารอะไรบ้างในห้องสมุดที่จะใช้เป็น
ประโยชน์ในการสอนได้

๖. ครูสังคมศึกษายังใช้อุปกรณ์การสอนน้อย และไม่มีโอกาสสะสมอุปกรณ์ที่
สร้างขึ้นเอง ผู้รายงานได้เสนอแนะให้ครูสังคมศึกษาคัดคอกับบรรณารักษ์ในห้องสมุดของ
โรงเรียนเพื่อขอภาพจากหนังสือพิมพ์ของประเทศไทย และของต่างประเทศเพื่อใช้ในการ
การแสดงนิทรรศการหรือติดไว้หลังห้องเรียนและจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

๗. ปัญหาเรื่องการจัดกิจกรรมของชุมนุมสังคมศึกษา ครูไม่ทราบว่า จะจัด
กิจกรรมอะไรดี ผู้รายงานได้เสนอแนะให้โรงเรียนสมัครเป็นสมาชิกของโครงการ Asso-
ciated School Project (A.S.P.) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญของโครงการนี้ร่วมกับ
UNESCO จะได้เดินทางไปช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมคานานี้ให้โดยผลคืออย่างแท้จริง แต่
โรงเรียนจะต้องเตรียมห้องสังคมศึกษาให้มีขนาดใหญ่กว่าห้องเรียนธรรมดาเพื่อ
สะดวกในการจัดกิจกรรม

๘. ปัญหาเรื่องการจัด Field Trip ซึ่งโรงเรียนต่าง ๆ ยังไม่พร้อมที่จะทำได้

๙. ปัญหาเรื่องการมอบหมายให้ครูสังคมศึกษาเป็นผู้รวบรวมและให้คะแนน
พฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ทุกโรงเรียนเพราะครูสังคมศึกษาไม่สามารถรู้จัก
นักเรียนได้คือ ผู้รายงานจึงเสนอแนะให้ยกเลิกคะแนนพฤติกรรมในทางสังคมของนักเรียน
เพราะคะแนนพฤติกรรมเป็นคะแนนที่วัดผลแน่นอนไม่ได้ โดยเฉพาะครูสอนนั้นสอนน้อย
ชั่วโมง และไม่รู้จักชื่อนักเรียนหมด

๑๐. ปัญหาเรื่องโรงเรียนไม่ทราบว่า หนังสือเล่มใด หรือบทเรียนตอนใดใน
หมวดวิชาสังคมศึกษาของโครงการมัธยมแบบประสมที่ใดจัดพิมพ์เรียบร้อยแล้ว

๑๑. ปัญหาเรื่องการใช้หน่วยการสอน ครูบางคนยังนำหน่วยการสอนไปใช้
ไม่ถูกต้อง คือได้ใช้หน่วยการสอนวิชาในหมวดสังคมศึกษาเป็นเสมือนแบบเรียน แทนที่จะ
ใช้เป็นแนวทางสำหรับวางแผนประจำวันของครู

๑๒. ครูสายสังคมศึกษาไม่ถนัดที่จะสอนหมวดวิชาสังคมศึกษาได้ครบทั้ง ๔ วิชา
ทั้งนี้เพราะ เป็นการลำบากแก่การเตรียมการสอนและการเตรียมอุปกรณ์ประกอบการ
การสอน

๑๓. โรงเรียนยังขาดครูที่เรียนวิชาสังคมศึกษามาโดยตรงสำหรับทำการสอน

หมวดวิชาสังคมศึกษา ปรากฏว่าโรงเรียนมักจะให้ครูที่เรียนมาทางศิลปะ เป็นผู้สอนสังคมศึกษา

จากการสำรวจขอบบกรองและประสิทธิภาพในการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ฉะนั้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูสังคมศึกษา ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ หน่วยศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษา กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดประชุมอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่ออบรมการสอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในการประชุมครั้งนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษาได้เสนอรายงาน "ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม"^{๓๐} ซึ่งกล่าวถึงปัญหาในการเรียนการสอนสังคมศึกษาดังนี้

๑. การเรียนการสอนปัจจุบันนี้ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและการให้ท่องจำ ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การสอนต่าง ๆ เช่น เครื่องฉายภาพยนต์ แผ่นที่ ภาพเปรียบเทียบประกอบการสอน ตลอดจนหนังสือสำหรับใช้คนควาประกอบการสอน พร้อมทั้งนั้นได้ให้ขอเสนอแนะว่า ครูสอนควรจัดทำอุปกรณ์การสอนเท่าที่จะทำได้ โดยร่วมมือกับนักเรียน นอกจากนี้ควรสะสมภาพและวัสดุอื่น ๆ ที่จะนำมาใช้ประกอบการสอนได้ เช่น ภาพชุดวัฒนธรรม ภาพพุทธประวัติ โรงเรียนก็ควรให้ความสนับสนุนครูสอนวิชาสังคมศึกษาในทางการเงิน เพื่อจัดหาซื้ออุปกรณ์ชิ้นใหญ่ ๆ

๒. โรงเรียนมักไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา โดยแบ่งให้ครูสอนหลายคนโดยคำนึงถึงความสำคัญของชั่วโมงมากกว่าความสำคัญของวิชา ทำให้การสอนวิชานี้ขาดความสัมพันธไม้ออดคล้องกัน และได้ให้ขอเสนอแนะว่า โรงเรียนควรให้ครูสอนเป็นวิชา ๆ ไป ไม่ควรแบ่งตามจำนวนชั่วโมงที่ขาดหรือเกินอยู่

๓. วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีชั่วโมงสอนรวมกันคืออาทิตย์ละครั้ง จัดว่าน้อยเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับปริมาณเนื้อหาวิชา ควรเพิ่มให้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมีเวลาเรียนวิชาละชั่วโมงต่อสัปดาห์

^{๓๐}หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม (อัครสำเนา) พ.ศ. ๒๕๑๓

๔. การอบรมความประพฤติของนักเรียนไม่ควรเป็นหน้าที่ของครูศิษย์กรรมแต่ผู้เดียว ควรให้ครูทุกคนมีส่วนในการดูแลความประพฤติของนักเรียน ครูทุกคนควรเป็นตัวอย่างอันดีแก่นักเรียน ทั้งในทางบุคลิกลักษณะ และความประพฤติ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่นักเรียน

๕. นักเรียนเห็นว่าวิชาสังคมศึกษาไม่สำคัญเท่าวิชาอื่น เช่นวิทยาศาสตร์และคำนวณ และได้เสนอแนะให้ครูผู้สอนสังคมศึกษาอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมายของวิชาที่เรียน ตลอดจนประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และอาชีพของนักเรียนในอนาคตด้วย

๖. ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของครูสังคมศึกษา คือ ครูที่สอนสังคมศึกษาย้ายโรงเรียนบ่อย ๆ ทำให้นักเรียนเรียนไม่ทัน และไม่สอดคล้องกับหลักสูตร และปัญหาของโรงเรียนบางโรงเรียนที่ไม่มีครูสอนวิชาสังคมศึกษาโดยเฉพาะ จึงต้องจัดให้ครูซึ่งไม่ถนัดสอนวิชาสังคมศึกษาแทน นักเรียนจึงไม่ได้รับประโยชน์ในการศึกษาวิชานี้อย่างเต็มที่

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษาได้เสนอรายงานเรื่อง "ความเห็นเรื่องแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา"^{๓๑} โดยได้รวบรวมจากข้อมูลในการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนในโครงการมัธยมแบบประสมจำนวน ๑๑ โรงเรียน จำนวนครูผู้ตอบแบบสอบถาม ๕๕ คน ผลจากการรวบรวมข้อเท็จจริงจากแบบสอบถามปรากฏว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนสังคมศึกษาเป็นรายวิชาดังนี้

๑. จำนวนครูที่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาในแบบเรียนยากเกินไป

ก. แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยชั้น ม.ศ. ๓ จำนวน ๑๐ คน

ข. แบบเรียนภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจสินค้าอุตสาหกรรมจำนวน ๗ คน

^{๓๑} หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมวิสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, ความเห็นเรื่องแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา (อค์สำเนา) พ.ศ. ๒๕๑๓

- ค. แบบเรียนหน้าที่พลเมืองชั้น ม.ศ. ๓ จำนวน ๕ คน
 ง. แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยชั้น ม.ศ. ๑ จำนวน ๔ คน
 จ. แบบเรียนประวัติศาสตร์วิชาเลือกชั้น ม.ศ. ๒ จำนวน ๓ คน
 ฉ. แบบเรียนประวัติศาสตร์ต่างประเทศชั้นม.ศ.๑ จำนวน ๒ คน
 ช. แบบเรียนประวัติศาสตร์ต่างประเทศชั้นม.ศ.๒ จำนวน ๒ คน
 ซ. แบบเรียนภูมิศาสตร์เศรษฐกิจสินค้าเกษตรกรรมจำนวน ๑ คน
 ฅ. แบบเรียนภูมิศาสตร์บางตอน ชั้นม.ศ. ๑ จำนวน ๑ คน

๒. ความคิดเห็นของครูผู้สอนสังคมศึกษาเกี่ยวกับแบบเรียนแต่ละวิชามีดังนี้

ก. วิชาประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาในแบบเรียนยังมีได้แบ่งแยกออกอย่างมีระบบระเบียบ ทำให้เกิดความสับสน เนื้อหาบางตอนละเอียดเกินไป บางตอนมีเนื้อหาน้อยเกินไป และเนื้อหาบางตอนยังผิดพลาดอยู่ ทั้งยังปราศจากหลักฐานอ้างอิง แบบเรียนยังขาดแผนที่ และภาพสำคัญประกอบเนื้อหา

ข. วิชาภูมิศาสตร์ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาบางตอนละเอียดเกินไป ขอบเขตบางประการล้าสมัยเช่นสถิติต่าง ๆ เนื้อหาบางตอนยากเกินไปสำหรับนักเรียนระดับนี้

ค. วิชาหน้าที่พลเมือง ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า ในระดับชั้น ม.ศ. ๓ แบบเรียนได้เรียบเรียงลำดับเนื้อหาดี และเนื้อหามีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตในปัจจุบัน แต่ภาษาที่ใช้อยากเกินไปสำหรับนักเรียนในระดับนี้ สำหรับในระดับชั้น ม.ศ. ๑ และ ม.ศ. ๒ นั้น ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า เนื้อหากว้างขวางเกินไปและวกวนจนนักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ทั้งเป็นการยากแก่การออกข้อสอบและจัดกิจกรรม นอกจากนี้ เนื้อหาในแบบเรียนยังง่ายเกินไปสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

ง. วิชาศีลธรรม ครูผู้สอนส่วนมากมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาเหมาะสม
 ก็แล้ว

ผู้รายงานยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

๑. การเขียนแบบเรียนในหมวดสังคมศึกษาควรมีเชิงอรรถเป็นหลักฐานประกอบเนื้อหาด้วย

๒. ควรรวมวิชาเลือกสังคมศึกษา ๒๑ กับสังคมศึกษา ๒๒ และสังคมศึกษา ๓๑ กับสังคมศึกษา ๓๒ ให้เป็นวิชาเดียวกันเพื่อสะดวกในการจัดการการสอน และจะไม่เป็นการสิ้นเปลืองครู

๓. โครงการมัธยมแบบประสม ควรจัดหาเอกสารจากสถานทูต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีแจกไปตามโรงเรียน

๔. หน่วยงานนี้เทศ์ควรส่งแบบเรียนที่พิมพ์ใหม่ไปให้โรงเรียนอย่างรวดเร็ว

๕. ควรส่งตารางการผลิต และตารางการส่งสินค้าออกที่เป็นพีชผลแต่ละชนิด ในปัจจุบันไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ครูสังคมศึกษาได้ทราบ เพราะสถิติในแบบเรียนค่อนข้างจะล้าสมัย

๖. แบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง ยังจักพิมพ์ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑
๒. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการสอนวิชาสังคมศึกษา
๓. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้หลักสูตร ประมวลการสอนและหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑
๔. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในฐานะที่เป็นวิชาเลือก
๕. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนสังคมศึกษาในฐานะที่เป็นวิชาเลือก
๖. เพื่อศึกษาในด้านความพอเพียง และการใช้อุปกรณ์การสอนของครู
๗. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
๘. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการวัดผลวิชาสังคมศึกษา
๙. เพื่อสำรวจความคิดเห็นและขอเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะรวบรวมและศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูและนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ของโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑

ความจำกัดของการวิจัย

๑. เนื่องจากใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ดังนั้นจึงอาจจะไม่ได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วนตามต้องการ
๒. ไม่อาจทำการสังเกตสภาพโรงเรียนและการเรียนการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ทุกแห่งได้ เนื่องจากเวลามีจำกัดและการคมนาคมไม่สะดวก
๓. การวิจัยครั้งนี้อาจคลาดเคลื่อนบ้าง เนื่องจากการรวบรวมข้อเท็จจริงเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของประชากร
๔. ไม่น่าให้นักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัยมาทำการวิจัยด้วยเพราะนักเรียนยังไม่เคยเรียนกับครูสังคมศึกษาโดยแท้จริง เนื่องจากคณะครุศาสตร์ส่งนิสิตไปฝึกสอนนักเรียนเหล่านี้

คุณค่าของการวิจัย

๑. เพื่อนำข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียน การผลิตและการปรับปรุงคุณภาพของครู ตลอดจนการจัดบริการคานต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมแบบประสม

๒. เพื่อนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาการสอนสังคมศึกษาในฐานะเป็นวิชาเลือกมาเป็นแนวทางปรับปรุง และส่งเสริมบริการแนะแนววิชาการในโรงเรียนมัธยมแบบประสมให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

๓. เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและการพัฒนาโครงการในโรงเรียนมัธยมแบบประสม

๔. เพื่อเป็นแนวทางแก่นักศึกษาและผู้สนใจที่จะทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

๑. โรงเรียนมัธยมแบบประสมในโครงการ พัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมของกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รวม ๕ โรงเรียน

๒. ครูสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่กำหนดไว้ทุกคน

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสมประมาณร้อยละ ๓ ของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่ง

แบบสอบถาม

สร้างแบบสอบถามชนิดเปิด (Open - end) ให้ประชากรที่เป็นตัวแทนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาเป็นแนวทางใน

การสร้างแบบสอบถามของครูและนักเรียน แบบสอบถามจะมีลักษณะดังนี้

๑. แบบเลือกตอบ (Multiple Choice)
๒. แบบประมาณค่า (Rating Scale)

วิธีการทางสถิติ

๑. วิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดค่าตอบเป็นร้อยละ
๒. หาค่าเฉลี่ยของคำตอบจากข้อมูลแบบประมาณค่า (Rating Scale)
๓. เปรียบเทียบปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแต่ละวิชา
๔. เสนอผลการวิจัยในรูปตารางและอธิบายประกอบ

คำจำกัดความ

๑. ปัญหาการสอนสังคมศึกษา หมายถึงปัญหาในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ได้แก่วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม
๒. โรงเรียนมัธยมแบบประสม หมายถึงโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม ของกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีจำนวน ๒๐ โรงเรียน
๓. มัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึงการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓